

לכבוד יום העצמאות

(1) שמות פרק ו

(ח) וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נְשָׂאתִי אֶת יְדֵי לְתֵת אֶתָּה לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֶתָּה לְכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי ה'.

(2) בכור שור על שמות פרק ו פסוק ח

מורשה – ירושה היא לכם מהם, וגם תהיו מורשיים אותם לבניכם, רמז להם שלא יכנסו לארץ, כדאיתא ביש נוחלין (בבלי ב"ב קי"ט):.

(3) רב ש ר הירש

מורשה כבר ניתנה במחשבה לאבות, ואתם תקבלוה רק כיורשיהם.

(4) אברבנאל

עם היות שלא נתתיה ירושה לאבות עצמם אתן אותה לכם מורשה כלומר לא בדרך גרות כמו הם אלא בדרך ירושה וממשלה החלטית

(5) רבינו בחיי על שמות פרק ו פסוק ח

מורשה. ולא ירושה, לרמזו שלא יהיו יורשים אותה, לפי שעתידין היו יוצאי מצרים למות במדבר אבל יהיו מורשיים אותה לבניהם, ובניהם יכנסו לארץ ולא הם, ולכך הזכיר לשון מורשה, וכן יש לפרש בפסוק (דברים לג, ד) "תורה צוה לנו משה מורשה" ולא אמר ירושה, כי היה במשמע שהתורה לא תהיה ירושה כי אם לאותו הדור שקבלוה בלבד ועל כן אמר "מורשה", שצריך להורשה לבניהם וכענין שכתוב: (דברים ו, ז) "ושננתם לבניך", כי גם הדורות העתידיים חייבים הם בקיום התורה כאותם שקבלוה

(6) של"ה על שמות פרק ו פסוק ח

ונתתי אתה לכם מורשה: קשה, 'ירושה' הוה ליה למימר, כי הם היורשים ולא המורשיים. אלא הוא על דרך שאמרו רבותינו ז"ל (בבא בתרא קיז א) משונה נחלה זו משאר נחלות, ששאר נחלות החיים יורשים את המתים, ובכאן המתים יורשים את החיים, וכמו שהביא רש"י בפרשת פנחס (במדבר כו, נה). נמצא יעשה חזרה למורשה, והטעם היה מאחר שאלו שמתו במדבר היו בעבירה ולא זכו לביאת הארץ, על כן חזרה הנחלה להם, כי כן היא מדת היושר לרחם ולהנן על אשר היו שרוים בצער.

(7) רש"י על במדבר פרק כו פסוק נה

לשמות מטות אבותם - אלו יוצאי מצרים

שינה הכ' נחלה זו מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים בבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אצל אבי אביהן וחלקו הכל בשוה. וזה שנאמר לשמות מטות אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הבנים חלקוה לפי האבות שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקוה למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים:

(8) דברים פרק לג

(ד) תוֹרַה צְנָה לְנוּ מִשֵּׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב:

(9) הכתב והקבלה על דברים פרק לג פסוק ד

מורשה. לא אמר ירושה, כמ"ש רנ"ו, שבאמת אין התורה ירושה, כמאמר התנא, התקן עצמן ללמוד תורה שאינה ירושה לך, כי אין התורה מוכנת לבנ"י שיירשנה כמו ירושה שאין עלי' עוררין שאין ליורש רק ליטול אותה, אבל צריך אדם להלחם עם שונא חזק שהוא יצר הלב הנלחם עמו יום יום, ואם לא יתחזק ויתאמץ כנגדו לא ינחל את התורה, וכדתנן במ"ח דברים התורה נקנית במיעוט שיחה ושינה במיעוט סחורה ושחוק במיעוט תענוג ודרך ארץ וכיוצא באלה, אבל התורה היא מורשה לקהלת יעקב, וענינו כמו ונתתי אותה לכם מורשה (שמות ו')

10) והיינו שתהיה לכם עדי עד, וכמו יען אמר האויב וגו' ובמות עולם למורשה היתה לנו (יחזקאל ל"ו) פ' שהתאמרו לאמר הארץ שכבשנו מידכם מורשת עולם היא לנו, וכן לנו נתנה הארץ למורשה (שם ל"ג) כלומר לעד תהיה לנו, וכן מתפרש מלת מורשה בכל המקומות

11) העמק דבר על שמות פרק ו פסוק ח

ונתתי אותה לכם מורשה – לא לשעה שאתם תהיו בה לבד, אלא אפילו בשעה שאתם גולים ממנה הרי היא שלכם, וכמו שאדם הפורש משדה ירושת אבותיו, לעולם דעתו עליה, ומשים לב שלא לשכוח הליכות אותה אחוזה אולי יזכהו ה' לשוב אליה. כך ארץ ישראל היא לנו "מורשה" לעד, וכמו שאמר ירמיה הנביא (לא, כ) "הציבי לך ציונים וגו'", ועיין להלן (לב, ג). ובזה נכלל בברית אשר לארץ כי תהא השגחתו בפרטיות עליה, אפילו בשעה שאנו גולים הליכות ארץ ישראל וברית שלה למורשה לנו.

12) ירמיהו פרק לא

(כ) הַצִּיבִי לְךָ צִיּוּנִים שְׁמֵי לְךָ תִּמְרוּרִים שְׁתִּי לְבָךְ לְמִסְלָה דְרָךְ הַלַּכְתִּי הִלַּכְתָּ שׁוֹבֵי בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל שְׁבִי אֶל עַרְיֶיךָ אֱלֹהִים:

13) שמות פרק לב

(יג) זָכַר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁפַּעְתָּ לָהֶם כִּי וַתְּדַבֵּר אֱלֹהִים אַרְבָּה אֶת זִרְעֶכֶם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתָן לְזִרְעֶכֶם וְנַחֲלוּ לְעָלָם:

14) העמק דבר על שמות פרק לב פסוק יג

ונחלו לעולם. בתורת נחלה דמשמעו שאין לה הפסק, ואפילו בשעה שגולים ממנה הרי היא שלהם אלא שגולים ממנה, ולעולם עין ישראל תלוי' לשוב בה. והקב"ה הבטיח ליעקב כל זה כמש"כ בס' בראשית כ"ח ט"ו, וא"כ יש בזה טענה לבטל גזרת כליון שלא תתבטל הנחלה שהיא בטבע הבריאה השייכה לי"ב שבטים, ומה מועיל מה שאני זרעי לבד יורשים ארץ ישראל, והרי אין זה נחלה שנבראה הארץ בשביל זה.

15) ספר בראשית פרק טו

(יח) בְּיוֹם הַהוּא פָּרַת יְדוּד אֶת אַבְרָם בְּרִית לְאֹמֶר לְזִרְעֶךָ נִתְּתִי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְּהַר מִצְרַיִם עַד הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר פָּרַת:

16) רמב"ן על בראשית פרק טו פסוק יח

ובפעם השלישית באר לו תחומי הארץ, והזכיר לו כל העמים עשרה אומות, והוסיף לכרות לו ברית עליהן שלא יגרום החטא, וכאשר צוהו על המילה אמר לו לאחזת עולם (להלן יז ח), לאמר שאם יגלו ממנה עוד ישובו וינחלוה והוסיף והייתי להם לאלהים, שהוא בכבודו ינהיג אותם ולא יהיו בממשלת כוכב ומזל או שר משרי מעלה, כאשר יתבאר עוד בתורה (ויקרא יח כה):